

શ્રી ગણેશાયનમઃ

મન્નાશ્વેતા કાદંબરી

નાટકનાં ગાયનો.

રચાણી અને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
વીઠલદાસ હેમજીભાઈ ભાવનગરવાળા
શ્રી વિજય નૌતમ નાટક સમાજના માલીક.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું કેદારજી આંકડેડ ગોમ્મે થીએટર-મુંબઈ.

રચનાર કવિ ચિત્રદાર, કુલચંદ્ર ઝવેરચંદ શાહ.
(મહાસતી અનુસથાના લેખક તથા સુકન્યા સાવિત્રીના
મદદનીશ લેખક.)

સુરત ભાગાતળાવ રોડપર આવેલા ધી “ઈન્ડિયા”
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં કંચનલાલ ચુમીલાલે છાપી.

આવૃત્તી ૧૪ મી]

[પ્રત ૫૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૬.

સંવત ૧૯૨૦

કીંમત ૦-૪-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ગ્રંથીયર્થ-સંગ્રહ
૮૭૧

ચેતવણી.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫મા ગ્રાહર શુકળ રજસ્ટર કેરાવી પ્રસિદ્ધ કરનારે
સર્વા હક્ક પોતાના સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે પ્રસિદ્ધ કર્તાની
રજા સિવાય કોઈએ જા નાટક તથા તેમાંના ગાયનો
જાપવા-જપાવવા, વેચવા-વેચાવવા કે
ભજવવા-ભજવાવવા નહીં.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૭૭૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મહાભારત કાવ્યકાંડ ૩૧

વિષય ૮ - ૧૨ - ૪

મહાશ્વેતા-કાદમ્બરી નાટકનાં પાત્રો

મહાશ્વેતા ....હંસરાજ ગંધર્વની પત્ની.
 તરલિકા.....તેની પ્રિય સખા.
 હંસરાજ.... ....ખડીઓ ગર્ધવ રાજા.
 ગૌરી... ....તેની રાણી.
 પુંડરીક ....શ્વેતકેતુ મુનિનો કુમાર.
 કર્પોન્નલ ... .તેનો મિત્ર.
 કાદમ્બરી.... ....ચિત્રસેન ગંધર્વની પુત્રી, મહાશ્વેતાની
 બાલસખી.

મદ્દેષા { ....તેનો પ્રિય સખાઓ.
 તમાકીકા {
 કેયુરક.... ....કાદમ્બરીનો વીણવાદક.
 શેહિણી ....ચંદ્રની એક કળા
 ચંદ્ર... ....શેહિણી પતિ.
 કુબેર.... ....દેવતાઓનો કોપાધિકારી.
 ઇર્ષ્યાનંદ } ળીજાઓનાં ઇર્ષ્યા કરનાર બ્રાહ્મણ દંપતી.
 અસુયા {
 ભોજનાનંદ } તેની પાસે સમાં રહેનારા બ્રાહ્મણ.
 નિર્ગુણાનંદ }
 ચિત્રસેન.....ગર્ધવનો રાજાધિરાજ. કાદમ્બરીનો પિતા
 મદિરા.... ...તેની રાણી.

પૂર્વ જન્મ અંશાવતાફી પાત્રો.

અંદ્રાપીડ.... .... ચંદ્ર.

વૈશંભપાયન.... .... પુંડરિક.

પત્રલેખા—રોહિણી.

ઇંદ્રાયુદ્ધઅશ્વ—કપિંજલ.

તારાપીડ—ચંદ્રાપીડનો પતિ.

શુકનાશ—તારાપીડનો પ્રધાન, વૈશંભપાયનનો પિતા.

જાબાલી—ત્રીકાળજ્ઞાની મહાત્મા.

પુર્નજન્મ.

ચાંડાક્કન્યો—પુંડરિકની માતા ભક્તી.

શુદ્રક—ચંદ્રાપીડ

શુકશાસ્ત્રગંજ—વૈશંભપાયન.

એ શિવાય—વારાંમનાઓ, સિપાઇઓ, યોગિનીઓ વૈમાનીકો

યક્ષો મિગેરે.

શ્રી ગણેશાયનમઃ

મહાશ્વેતા કાદંમ્બરી.

નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત.

મંગળાચરણ—વસ્તુ વિવેચન,

અંક પહેલો.

પ્ર. ૧ લો—હેમકુટ પર્વતપર આવેલા અચ્છાદ સરોવર પાસેના પ્રદેશમાં હંસરાજ ગંધર્વની પુત્રી મહાશ્વેતાનું સખીઓ સાથે આગમન, પોતાના મિત્ર કપિજલ સાથે સ્નાન નિમિત્તે આવેલા મહામુની શ્વેતકેતુના કુમાર પુંડરીકે કર્ણમાં ધારણ કરેલી કુસુમ મંજરીનો સુગંધ પ્રભાવ, મહાશ્વેતા તથા પુંડરિકના પ્રેમનું પ્રથમ દિગ્દર્શન.

પ્ર. ૨ ન્ને—વિરક વેદના ભોગવતા પુંડરિકની મહાશ્વેતાને મળવાની યુક્તિ પ્રયુક્તિ, ચતુર સખીની ચતુરાઇ, કામવાસનાથી ધેરાયલા પુંડરિકને કપિજલનો સદુપદેશ, પત્થર ઉપર પાણી.

પ્ર. ૩ ન્ને—પુંડરિકના મોહપાસમાં પડેલી મોહિની મહાશ્વેતાની પ્રેમધેણી, મિત્ર ધર્મ બળવતા કપિજલને મુખે પુંડરિકની દુઃખદા-વસ્થાનું વર્ણન શ્રવણ કરતી ગુપ્ત રીતે મનથી માનેલા પતિ સાથે રતિ ફેલી કરવાના નિશ્ચયથી પ્રયાણ.

પ્ર. ૪ થો—કામની છેલ્લી સીમાએ પહોંચેલા પુંડરિકની દુર્દશા. ચંદ્ર તથા પુંડરિકનો અરસપરસ શ્રાપ સંબ્રમ. મહાશ્વેતાને લઇ

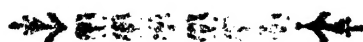
કપિંજલના આવતાં પહેલો પુંડરિકનું મરણ, કપિંજલનો વિલાપ પતિના સુખની આશાએ બાંધેલી મહાશ્વેતાની નીરાશા, રંગમાં ભંગ. પતિ સાથે જળા મરવાનું તૈયારી કરતાં આકાશવાણીદ્વારા સાંત્વન. પુંડરિકના સળનું આકાશગમન.

પ્ર. ૪ મો—અભિસારિકા મહાશ્વેતાની શોધાશોધ, પતિ પાછળ પ્રાણ ત્યાગ કરવાને તત્પર થએલી મહાશ્વેતાની માતૃપિતાનો બોધ, અખંડ શિયળવૃત્ત ધારણ કરી યોગિની રૂપે જીવન ગાળવાના નિશ્ચયથી મહાશ્વેતાનું તપ કરવા માટે ચાલી નીકળવું.

પ્ર. ૬ દ્વો—ચિત્રરથ ગંધર્વની પુત્રી કાદમ્બરીને વિહારવાટીકામાં સખીઓ સાથે વાર્તાવિનોદ, કુમારિકા તરીકે જીવન ગાળવાનું પસંદ કરનારી કાદમ્બરીને સંસારમાં પતિના લાજ સમજાવવાનો સખીનો પ્રયત્ન.

પ્ર. ૭ મો—જીજ્ઞસુ સુખ વેંઠે બનમાં નિરંતર જળનાર અસુખા તથા પ્રિયીનંદ નામના જગદાચાર્ય પંપતિના પ્રિયીણ સ્વભાવનું દિગ્દર્શન, તેની પાડોસમાં રહેનાર ભોજનના ભોગી ભોજનનાંદ તથા ગોલાનું ગોરપદ્મ કરનાર નિર્ગળાનંદનો નિર્ગળાવાદ.

પ્ર. ૮ મો—ગોતાના તપના પ્રભાવ વડે કરીને પુંડરિકના શળની પાછળ કપિંજલનું સ્વદેહે ચંદ્ર લોકમાં આગમન, દેવતાઇ આયુધોનું પ્રાગટ્ય, વૈમાનિકના આપથી હરિસયુદ્ધ નામના અશ્વરૂપે કપિંજલનું પૃથ્વીપર પડવું.

અંક બીજો.

પ્ર. ૧ લો - ઉદર નિર્વાહાર્થે ઉજ્જયની તરફ જતાં પ્રાહણ્યો તથા સંત સાધુઓનું મંડળ.

પ્ર. ૨ જો—આપના દોષથી તારાપીડ રાજાને ત્યાં થએલા ચંદ્રના અવતાર ચંદ્રાપીડને યુવરાજ્યાભિષેક, પત્રલેખા નામક રોહિણીનું દંડયુદ્ધ સાથે રાજસભામાં આગમન લિન્નલિન્ન સ્વરૂપે ત્રિપુટીનો સમાગમ.

પ્ર. ૩ જો—ચિત્રસેન ગંધર્વ તથા રાણી મદીરાનો કાદમ્બરી પરણવાનો દ્વારગ્રહ, મહાશ્વેતા તરફથી સંદેશો લઈ આવેલી તરલીકાનો ઉપાલંભ.

પ્ર. ૪ થો—ઐન્ય સાથે દીગ્વીજય કરવા નીકળેલા યુવરાજ ચંદ્રાપીડનું તથા મંત્રીપુત્ર વૈશમપાયનું અચ્છોદ સરોવર પાસે પુનઃ આગમન, અલૌકિક ગાન શ્રવણ.

પ્ર. ૫ મો—શંકરનું આરાધન કરતી મહાશ્વેતાને જોઈ ચંદ્રાપીડનું આશ્ચર્ય ચક્રિત થવું. દુઃખી હૃદયે દીલાસો સાધ્વીની તપસિદ્ધી, રાજકુમારનું આતિથ્ય, નહીં પરણવાની પ્રતિજ્ઞાવાળી કાદમ્બરીને મનાવવા માટે મહાશ્વેતાની સાથે ચંદ્રાપીડનું ગંધર્વ નગર તરફ પ્રયાણ.

પ્ર. ૬ ઠો—ધર્મ્યાને લીધે આડોશી પાડોશીનો વિનાશક કરવા માટે અસુયા તથા ધર્મ્યાનંદનું મનુષ્યકાન.

પ્ર. ૭ મો—યૌવનના મદમાં આવેલી કાદમ્બરી તરફ સખી-
ઓનું અદ્વહારય, મેના પોપટનો ઝઘડો, ચંદ્રાપીડનું દર્શન થતાં
મનમાં પીડા પામતી કાદમ્બરીનું પ્રેમ પાસમાં સપડાવવું.
તાંબુલ સ્વીકાર.

પ્ર. ૮ મો—સૈન્યની છાવણીમાં ચંદ્રાપીડનું આગમન. પિતાનો
પત્ર વાંચી સૈન્યની લગામ વૈશંભપાયને સોંપી યુવરાજનું તુરતા
તુરત ઉલ્લસ્યતી તરફ ચાલી નીકળવું. પૂર્વ સંસ્કારથી પાછળ રહેલા
વૈશંભપાયનો ચિત્તભ્રમ.

પ્ર. ૯ મો—મહારાજ તારાપીડ તથા વ્રદ્ધ મંત્રી શુકનાશનનો
ચંદ્રાપીડને પરણાવવાનો વિચાર, વૈશંભપાયન વિના સૈન્યને એકલું
આવેલું જોઈ ચંદ્રાપીડ ઉપર દોષારોપ, મિત્ર વૈશંભપાયનને તેડવા
માટે ચંદ્રાપીડનું હેમકુટ તરફ પ્રયાણ.

પ્ર. ૧૦ મો—સાખી મહાશ્વેતાનું શિયળ લંગકરવાના પ્રયત્ન
માટે વૈશંભપાયનને શુક જાતીમાં પડવાનો શ્રાપ, ચંદ્રાપીડ તથા
મહાશ્વેતાનો પુનઃ મેળાપ, વૈશંભપાયને શ્રાપ થવાના સમાચાર
સાંભળતાં ચંદ્રાપીડનું હૃદય ફાટી જવું, કાદમ્બરી તથા પત્રલેખાનું
કલ્પાંત, અશ્વરૂપે રહેલ કપિંજલનું મુળ સ્વરૂપ પામી આકાશ
માર્ગે ચાલ્યા જવું,

અંક ત્રીજો,

પ્ર. ૧ લો—જળ્યાલી મુનિના આશ્રમ પાસેથી રૂપિ કુમારોને આપના દોષથી શુક રૂપે પડેલા વૈશંભપાયની પ્રાપ્તિ. પોપટના બચ્ચાતું પૂર્વ વૃત્તાંત જાણવા માટે ત્રિકાળજ્ઞાની મુની જળ્યાલી પ્રત્યે રૂપિ કુમારોનો પ્રશ્ન.

પ્ર. ૨ જો—પોતાના પાપ કર્મને લીધે અસદ્ગતિ પામેલા ઇર્ષ્યાનંદનું પ્રેત રૂપે અસુયાની પાછળ પડવું, યોગીનીઓનો સમાગમ. અસુયાનો પશ્ચાતાપ, વિધવા ધર્મ માર્ગ દર્શન.

પ્ર. ૩ જો—શુક જાતિમાં પડેલા વૈશંભપાયનના દિહાર માટે કપિંજલનો સ્તુત્ય પ્રયત્ન, પુત્રના પાપ કર્મથી ચાંપ્રલ કન્યારૂપે અત્યંતરેલા ચંદ્રાપીડના સભારથાન પ્રત્યે જવાની સુચના.

પ્ર. ૪ થો—શુદ્રકના સભારથાનમાં ચાંડાલ કન્યા રૂપે લક્ષ્મીનું પોપટ જાતીમાં રહેલ વૈશંભપાયન સાથે આગમન, શ્રી મુખે પોપટનું પૂર્વ વૃત્તાંત શ્રવણ કરતાં શુદ્રકનું મુળ સ્વરૂપને પામી ચંદ્ર લોકમાં જવું વૈશંભપાયનના આપનો અંત.

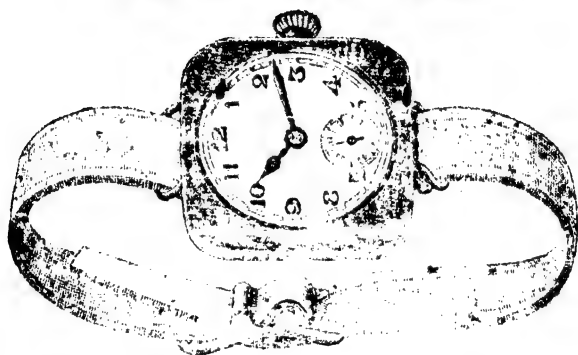
પ્ર. ૫ મો—ચંદ્રાપીડનાં સ્થુળ દેહની સેવા-રક્ષા કરતી કાદમ્બ-રીને તથા પુંડરિકના દર્શનની આશામાં દિવસ નિર્ગમન કરતી સાધ્વી મહાએતાને પતિનો મેળાપ, સતીઓના સતીત્વ પ્રભાવથી સત્ય પ્રેમનો વિજય. આનંદોત્સવ દેવતાઓના આર્શોવચન સાથે નાટકની પૂર્ણાહુતી.

શાંતિ:

શાંતિ:

શાંતિ:

ચાલુ જમાનાની છેલ્લામાં છેલ્લી ફેશનના
મજબુત અને શોભાવનાર
❖ ઘડીઆળો. ❖

જેવાકે હાથે બાંધવાના સોના, ચાંદી, નીકલના ફેન્સી
પટા સાથેના ઘડીઆળ તેમજ ખીસામાં રાખવાના, દીવાલપર
ટાંગવાના, ફરનીયરોને શોભાવનારા દરેક જાતના ઘડીઆળો અમારી
કુંપનીમાંથી ઘણાજ સસ્તા ભાવે મળશે. તેમજ દરેક જાતના
ઘડીઆળોનું રીપેરીંગ કામ કરવાને હમારી કુંપનીમાં અનુભવી
દુશીઆર કારીગરો રાખેલ છે. બહારગામના ઓર્ડરો ઉપર પુરતું
ધ્યાન આપવામાં આવશે.

શ્રી માહારાજ વોચ કું૦

ગીરગામ રોડ વાં. ૩૭૬-૮૧

મુંબઈ નાં ૨.

॥ श्री गणेशायनमः ॥

महाश्वेता-कादम्बरी नाटकनां गायनो.

भगणायरण्य.

सुत्रधार—

१

श्री शुभ गणपती शुभ मात दाता—श्री

हरे कुमति हरीहर सुप्रसादा

शुभ मति दाता—श्री

ललाटने लाशु पाय,

गिरिजासुत शुभनिधि गणराय;

स्मरता संकट हर पणाय.

करे सङ्ग कृति शुभ मति दाता—श्री.

बाणायो - वहु सरस्वती ललवती लुवनेश्वरी सरवेश्वरी (२)

भारती करी आरती प्रेमे पूजु परमेश्वरी श्री.

नटी, बाणायो -

२

हारे प्रेम सायो प्रभु ललु धाम छे,

हारे साया प्रेमीना जेही श्रीराम छे;

जेही श्रीराम छे.....हारे—

કાચા જે પ્રેમના પ્રવાહમાં તણાય છે,
 નાવ તેનું ભાંગી ભયકાઈ ભૂકો થાય છે;
 વાલમ વનિતાના વિશ્રામ છે,
 વનિતાના વિશ્રામ છે.....હાંરે—
 અંતર બંનેના અંતરમાં સમાય છે,
 જેમ શુદ્ધ સાકર પય માંહી મળી જાય છે;
 તે દંપતિનાં અમર નામ છે.....હાંરે—

મહાશ્વેત્ર—

૩

આવે ક્યાંથી મધુરી મધુરી મુવાસ (૨)
 પુણ્ય અપરિચિત પામ્યું કેા વિશ્વાસ,
 સમિર સ્વર્ગ તણેા નીકળી પ્રવાસે;
 રહ્યો પ્રસરાવી સુગંધી ચોપાસે,
 પામ્યું તન મન મારું અતિસે ઉદ્ધાસ— આવે.

તરલિકા તથા સખીઓ—

૪

ઓ સાહેલીરે, (૨) સમજી હરીએ પ્રીત;
 નથી સાહેલીરે (૨) અટપટી પ્રીતની રીત.
 બોલો અનેક સુણી બીજના,
 બોલી તોળી બોલીએ;
 સામાનું હીલ જોયા વિના,
 નવ આપણું હીલ બોલીએ;

અંતર સામાનું ભાળી,

ભસીએ ડગલું અંજણી;

એક હાથે ખડે કેમ તાળીરે....(૩) સમજ.

મહાસ્વેતા, ત્યાં સખીઓ— ૫

મંજરીએ મવડું મોહુંરે,

મનગમતા મહારાજ મારા મનગમતા મહારાજ;

એ શું દીલડું અમ પ્રોણુંરે.....મનગમતા.

પુંડરિક—“શું આ પુષ્પ તમને બહુ ગમે છે ?

મહાસ્વેતા—“મનને તો ગમતું ઘણું મુખથી કેમ મંગાવ,

વીણ પીછયે વીણ પારખમે ઘટે માન સુનિરાય ”

પુંડરિક—માગ્યે માન ઘટે નહિ જેવું જ્યાં દાતાર

સુખે સ્વિકારો પુષ્પ આ ધરો કર્ણ મોઝાર;

સખીઓ—અતિ ઉઠાર દીલ તમે જોયુંરે.....મનગમતા—

મહાસ્વેતા ત્યાં સખીઓ— ૬

અમે જઈશું, અમે જઈશું, હવે અમે જઈશું રાજ

રસભીના તમે આવળે.....અમે—

આવી મંજરીઓ નીત્ય લાવળે,

પ્રેમે પરીમલ પ્રસરાવળે....અમે જઈશું.

મુનિવર અમશું પ્રસંગ પાડી, દર્શન દેળે દાહી દાડી;

અમ સરખું કંઈ કાજ જરૂર તમે કહાવળે તમે

આવળે.....અમે—

પુંડરિક—

૭

મળશે હવે ક્યાં મનહરણી, (૨)
 ચતુરા એ ચંપકવરણી.....મળશે—
 મારી કટાક્ષ લેવું ઉર મારું;
 ક્યારે થશે મુખ દર્શન તારું;
 રામા રસીલાં રસીક રમણી....મળશે—

મહાશ્વેતા --

૮

પ્રેમ બીજ રોપ્યું હૃદયે,
 જીવન આધાર મારા....હાં હૈયાના હાર મારા,
 પ્યારા પત્ર તારો ભાળી,
 કુટ્યાં નવ પદ્મવ ડાળી;
 ખીલી પુષ્પે તો હૃદ વાળી, (૨) જીવન આધાર મારા.
 મદન પડીને પૂઠે
 મીઠાં પ્રેમ પ્રુષ્પો ચુટે
 મહારી કુલવાડી લૂટે, (૨) જીવન આધાર મારા—

તરલીકા—

૯

અરે સખી ધીમે ધીમે ડગ ભર
 ઉતાવળ આવડી આ શી.....ઉતાવળ આવડી આ શી
 મહાશ્વેતા—પ્રિય મુખ દર્શન ખાસી
 તરલીકા—અરે સખી.....
 મહાશ્વેતા—અંતર મારું મારે છે ઘીછાળા (૨)

તરલીકા—ન હોય ઉછાળા યૌવન કેરા ચાળા;
મંજરીવાળા, લાલ લાભળા,
પ્રિતમ તારા નહીં જાય નાસી.....અરે.

મહાશ્વેતા—

૧૦

બાલો બાલોને અંતરના ઊલી, નાથ વિનવું કરજેડી;
પયું જશે ક્યાં અમને છોડી,
પ્રીતિ જન્મે જન્મ તણી તોડી.....બાલો—

સાખી.

હાથે આવી હું સહે, ઉડી ગયો આકાશ
જહ જો દેશમાં, હવે મળવાની શી આશ.
મરજાદ મેં કુળની છોડી (૨) તમ સંજે મેં પ્રીતડી જોડી,
ઉઠો ઉઠોને અંતરની કરીએ વાત;
રાત રહી થોડી.....બોલો બોલો.

આકાશવાણી—

સાહુસ નવકર શાણી
આત્મઘાતનું પાતક શીરતાણી
પુનઃ સમાગમ થારો
શોક તજ દે વીધી વાક્ય જાણી

મહાશ્વેતા—

૧૧

વિષય તજ ભજશ વિષધારી
કરીશ જહ પ્રસન્ન ત્રિપુરારી
જુડી આ જગત તણી જનન
ત્યાગી સૌ ભોગ કષ્ટકારી (૨) કરીશ—

સ્વાર્થી આ સંસારમાં દીઠો નહીં કાંઈ સાર,
 પૂર્વ પુણ્ય સંચય વિના નવ તરાય ભવપાર;
 શીયળત્રત અખંડ તપધારી (૨) કરીશ—

અદમ્ભરીની સખીઓ— ૧૨

અજળ બહાર શી બની—૨

ખેડેની વીશાળ વીશ્વવાટીકા તણી

રચી રચના અદ્ભુત મુખે જાય ના ભણી—અજળ.

પંચરંગી કુલડાં ઘણાં ખીલી રહ્યાં ચોપાસ

કંઈક નવલ સંગે ભર્યાં કંઈક ભર્યાં સુવાસ

રૂપ કંઈકનું નીહાળી જાય નયણા ઠરી

ગુણ કંઈકના લોભાવી લે છે હૃદય હરી

ગુણવંતી ગુણ મુગંધીને વળી જો રૂપ રંગ

પરખ્યા વીણુ નવ પડીએ પુષ્પની સંગ પ્રસંગ.

સખીઓ—

૧૩

પતી વીના પ્રેમદાના મનના પુરાય કયાંથી કોડ,

કહે સખી પુરાય કયાંથી કોડ

સરજનહારે સરજી જગમાં નરનારોની જોડ—૨

પશુ પક્ષી વન વૃક્ષ નીહાળો

સૃષ્ટિમાંથી સઘળે જઈ ભાળો

નાના મોટા જીવજંતુમાં પણ એવી નથી ખોડ

રાખી પણ એવી નથી ખોડ—સરજનહારે.

પતી ભજ્યે મહુ પાતક ટળતાં

અખંડ સુખદા સહેજે મળતાં

પતી વિના સાહેલી ભવમાં હુરાય જીતી હોઈ—સરજન.

નીશુણા, ભોજના, ધર્મ્યાનંદ— ૧૪

અમે ગોલાના ગોર ભાઈઓ ગોલાના મોર

તોએ પોસો ભરાવી પઢાવીએ મહોર

પોસો ભરાવી પઢાવીએ મહોર

ભાઈ પાણી મુકાવી પઢાવીએ મહોર—અમે.

દીકરાનું દીધું દાદાને પહોંચાડીએ

લોક એવા શ્લોક અમે નવા નવા કાઢીએ,

ધર્મ્યાનંદ—છો તમે વેદીઆ ઢોર—૨ અમે.

ચંદ્રની કળાઓ— ૧૫

તાના દીમ તદીમ તદીમ તનનન

દીમ તદીમ તનોમ

તાના દીમ તનોમ

તદીન તનોમ તદીન તનોમ તનોમ....તાના દીમ.

દર દર દીમ તદીમ તનોમ

દર દર દીમ તદીમ તન્નેમ

દીમ તનોમ તદીમ તનોમ તદીમ તનોમ તનોમ-તાના.

અંક ૨ નો

સંતો—

૧૬

રામ ભજન રોકડ નાણું વેપારી સંતો

રામ ભજન રોકડ નાણું.

લક્ષ ચોરાશી કરા ફેરામાં ફરીએ તોએ

નહીં તારું ઠામ કે ઠેકાણું—વેપારી સંતો રામ.

ખીજાની વાતોમાં ડાહ્યો બહુ થાતો પણ

તારું પોતાનું તું ન જાણું રે—વેપારી સંતો રામ.

કાળની દાહો વચ્ચે વિશ્વ ચવાતું રે

સૌ કો દે કાળનું ચવાણું રે—વેપારી સંતો રામ.

સખીઓ—

૧૭

જય થાઓ મહારાજાધિરાજ

અવિચળ રહો યુવરાજ

જાણો પ્રજા તણી ઉર દાઝ

કરો પ્રજા તણાં હિત કાજ—જય.

થાઓ અખુટ સમૃદ્ધિના સ્વામી

રિદ્ધ સિધ્ધી પ્રણમો શીર નામી

ધન્ય ધન્ય દિન આજ—જય.

પત્રલેખા—

૧૮

માલીકના બાળક સૌ, માલીક સૌના શ્રી જગનાથ (૨)
 કર્તા હર્તા સૃષ્ટિના સૌ બાળ એને હાથ-છે સહુ.
 ઋણાનું બંધે આવી મળતું, બાળ્યું નવ કોઈનાથી બળતું
 જગત માત્ર તેને આધીન છે અનાથના જે નાથ સૌ. મા.
 નહિ પીઠ આ પોતા તણે પોતાનું કાંઈ નવ બાણવું
 સૌએ શુભા શુભા કર્મને પોતાતાણું પ્રમાણવું. જગત.

કાદમ્બરી—

૧૯

સખી જઈ જાહેશો કહેજે
 મમ સખીને ધીરજ દેજે રે સખી૦
 અરત થતાં દિનકરને નલિની ઉદાસ મનમાં થાય
 અદ્ય પરિચયે ચક્રવાકી પણ પતિ સુખને નવ રહાય
 તજ્યું સખીએ દર્શન પરનરનું
 હું કયમ નામ લઉં નરવરનું—જઈ૦
 સમજ્યા વિણ સુખની આશ્વામાં પામર જીવ તણાય
 વિષય લોભ આ લોક તણા સૌ અંતે નિરસ જણાય.
 એ વિષયે કયમ ચિત્ત પરોવું—જઈ૦

ચંદ્રાપીઠ—

૨૦

અત્યુત્તમ પદ મિત્રતણું આ સંસારે સમજાય
 આ અવનીમાં અન્ય ઘણાં જે સુખના સાથી થાય

માતા પિતા બ્રાતા થકી વળી શુભ પ્રિયજન સ્વજનથી
 જે શુભમાં પશુ શુભ તે પશુ શુભ મિત્ર થકી નથી
 મિત્ર રત્નથી આ ભવરણની સફળ સફર થઇ જાય
 સમૃદ્ધિ ચૌદ ભુવન તણી પુરુષાર્થે મળવી જોઇ છે
 જાદુભાગ્ય વિષુ સન્નિમત્રની પ્રાપ્તિ મહા મુશ્કેલ છે
 શબ્દ બધુ પણ અર્થ અધિક જી અક્ષરમાંહી સમાય-અત્યુ-
 મહાશ્વેતા— ૨૧

શ્રી ત્રીપુરારી સ્મરું સ્મરારિ
 વિજ્ય કીધો મહામદન મારી—શ્રી
 ભભુત અંગ ભૂજંગ થારી
 જટા મધ્ય સોડે ગગ સારી
 અમુર મારી ભકત તારી,
 દેવ તણાં દુઃખ નાંખ્યાં વિદારી—શ્રી.
 લોખા શંભુ તમ ચરણ પાસ
 ભકિત કરું ઉર આણી ઉદ્ધાસ
 પુણું કરો પતિ દર્શન આશ
 શુધ્ધ બાબે કરું સ્તુત તમારી—શ્રી.

મહાશ્વેતા—

૨૨

રૂપે શું મન રાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે, ભગવાન બળે-૨
 હાલ માંસ ને રૂધીર ભરેલું મઠયું ચામડે અંગ,
 મંદા દેહનો ગર્વ નકામો કાયાનો રંગ પતંજ;
 બડેસો નહીં સાચોજે, કાયાનો રંગ કાચોરે ભગવાન બળે-

મહાશ્વેતા—

૨૩

શું કહું કથની મારી રાજ, શું કહું કથની મારી
 હું તો દૈવના ત્રાસે હારી રાજ—શું કહું.
 પરખી પારીજાતિક મેં અર્પણ કીધું મન મારું,
 પતિ તણ પરલોક સીધાવ્યા કરી જવત્તર મમ ખાડું—રાજ
 ચંદન કાળની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે
 શૂન્ય દેહ મમ સ્વામી તણે પણ ઉડી બયો આકાશે—રાજ
 અરખું મેં સર્વજ્ઞ સ્વામીને પ્રેમની કફની ધારી,
 તણ જગજ જંજાળ સર્વ હું પ્રીતે લળુ ત્રીપુરારી—રાજ.

ચંદ્રાપીડ—

૨૪

ચાહું તમ સાથ સદા
 જાતિ જામવતિ તમ ચરણની સેવા
 છોડું નવ સંગ કદી
 દીલ મહીં દહાવ અનુપમ લેવા
 આપ સમાગમ મુખકર લાગે
 જાનિ સુધારસ રેહું સદા—દીલ.
 હૃદયે ઠગ અડગ ભરવું ન જમતું
 પરમ પવિત્ર પ્રવિણ પ્રેમદા—દીલ.

સર્વ પાડોશીઓ—

૨૫

અદેખાને દેખી આધા ખસીએ
 સદા દુર્નસી દુર વસીએ
 પોતે બળીને પાપી સામાને બાળતા
 સારૂ નઠારૂ કાંઈ નબરે ન ભાળતા
 પોતાને હાથે પોતાનું બગાડતા
 નવરૂ પડીને નીચ સામાને પાડતા
 એવા કુખંજે નવ ફરીએ—સદા.

સખીઓ—

૨૬

મેંધુ જોખનીયું એળે જાયરે
 સાહેલી તારૂં મેંધુ જોખનીયું એળે જાય
 રૂડા વસંતના વાયદા વાયરે.....સાહેલી.

કાદરબરી—વિધ વિધ ખેલો ખેલતાં ગયું મુજ બચપણ જેમ
 માતા પિતાના લાડમાં જશે યૌવન તેમ

સખીઓ—“ જોન હવે માતા પિતાનાં લાડ ન શોલે ”

કાદરબરી—“ ત્યારે ? ”

સખીઓ—“ હવે તો પતિનાં લાડ શોલે ”

જોને અનંગ તારી પુંડળ પુંડળ ધાયરે

તમાલીકા—

૨૭

અલી જોજો મનાતી લોળી મેના
 લોળવશે તુજને પોપટજી મુખે મીઠું ઘોલી
 અલી જોજો દેતી તું અંતર ઘોલી.....લોળવશે
 મહલેખા—પ્રેમી પોપટ દાઝ દીલની દીલમાંહી સમાવશે
 રતુ વસંતે માનનીને મદનરાજ મનાવશે
 રસરાજની રસરેલ જ્યાં રગ રગ મહી વ્યાપી જશે
 જખ મારી મેના માનશે પાણુ ખોઈ પાયે લાગશે—અ.

કાદમ્બરી—

૨૮

થઈ પ્રેમ વશ પાતળીયા (૨)
 મારા મનના માલીક મળીઆરે.....થઈ૦
 પ્રીતે કરો મુખવાચ સજનવા રાજ હૃદયના બાસી
 ચંદ્રાપીઠ—પ્રેમદા પ્રીત જ્યોત પ્રકાશી (૨)
 કાદમ્બરી—મારા મનના મનોરથ ફળીઆરે.....થઈ૦
 ચંદ્રાપીઠ—ભાગ્યવંત કર્યો ભગવતિ મુજને
 જીવન સફળ થયું મારૂં
 સર્વ—કરો શ્રી હરિ શુભ તમારું
 કાદમ્બરી—મારા મનના માલીક મળીઆરે.....થઈ૦

પત્રલેખા—

૨૬

કયાંઈ સ્વાર્થ વિના નવ પ્રીતિ દીઠી આ જગમાં
 ધુતારા જગમાં ઠગારા જગમાં
 લાગે સ્વાર્થ સુધી પ્રીતિ મીઠી મીઠી આ જગમાં
 દીઠું સહુ નીજ સ્વાર્થને રોતું
 રોતાનાં આંસુડાં કોઈ ન દેહોતું—સ્વાર્થ વિના
 કહેણી મીસરી ખાંડ છે કહેણી તાતા લોક
 કહેણી તેવી રહેણી છે એવા વિરલા લોક
 ઔષધ માટે ફરે શેરી શેરી
 દર્દ મટયું લાગે વૈદ્ય વેરી—સ્વાર્થ વિના ૦

મદલેખા તથા તમાલિકા— ૩૦

અમ સખી તણા સ્નેહને સંભારજો રાજ
 યોદ્યું વચન પ્રીતે પાળજો
 આજ્ઞા પિતાની પાળા ંહેલા પધારજો
 દર્શ લાલ દધ અમ નયનોને ઠારજો
 તન મનના તાપ તમે ટાળજો રાજ....યોદ્યું

અંદ્રાપીડ—

૩૧

હાં જઈ મળું આજે મિત્રને
 પ્રાણુ ખારા.....હાં જઈ
 સુન્ય હૃદય આ મિત્ર વિનાનું
 જેવું પુષ્પ સુવાસ વિનાનું

તુજ વિરહે હૃતભાગ્ય હું માનું
 લેટીશ ભગવતિ સુંદરીને—આજે મિત્રને
 મનોહારિ મધુરીને મળાશે
 મન માન્યો મદનોત્સવ થાશે
 એક પંથ બે કાળ સધાશે
 લેટીશ ભગવતિ સુંદરીને.....હાં જઈ

તરલિકા—

૩૨

જાહે જાહે જો નાદાન ઝો હેવાન બુલી બાન
 બહેકી મુખે શું મકે છે આવું
 જાહે તારો જાન.....જાહે

મહાશ્વેતા—અરે દુરાચારી થાશે માઠી વલે તારી
 ફટફટ અવિચારી કર બંધ તું લવારી
 વૈશંભપાયન—માનો રસીલી માનો રંગીલી
 માનો છબીલી ન થા હઠીલી ન થા હઠીલી
 પ્યારો મારી લીલજાન

અંક ત્રીજો.

ઋષિકુમારો—

૩૩

મમ મુરખ મમતા મેલી, ભજ અંત સમયના મેલી
રહ્યો પ્રપંચદાવો ખેલી, પણ હારીશ બાળ જીતેલી—મમ
આવ્યો ત્યારે લાવીયો શું
સાધમાં શું લઈ જશે (૨)

ઠાલી હાથે આવીયો ઠાલો થઈ પાછો જશે
જેના સંગે રહ્યો રંગરેલી, તે મુકશે તને હડશેલી
નહીં રહે નાણાંની થેલી, ઘરબાર ઘાટ હવેલી—મમ

જાબાલી મુની—

૩૪

અચ્યુતપદ પ્રણમ પરમેશ્વર,
વીશ્વેશ્વર યોગેશ્વર શંકર.....અચ્યુત
ભક્તપત્ની ભગવત શ્રીભુધાર.....વીશ્વે—
પરાપૂર્ણ પરબ્રહ્મ પરાતપર.

સર્વે—

૩૫

જગમાંડી જંભે મન જીત્યું તેણે
જીત્યું તર્વ જણાય.....આ જગ
સ્વર્ગ તણાં પણ અલભ્ય સુખડાં
તેને તુચ્છ જણાય.....આ જગ

વિષય-માંહિ મદમસ્ત યની માતંગ જુઓ સપડાય
 મધુર નાદના નાદ થકી મૃગ પારધી હાથે હણાય—આ.
 રૂપ પ્રકાશ દીપકનો દેખી પતંગ બાળે કાય
 રહે જળમાં પણ રસના સ્વાદે મીન તાણે જીવ જામ—આ.
 કઠણ કાષ્ટ છેડી નીસરે પણ કમળ નહીં છેડાય
 પરામ ગંધે મસ્ત યની અલી કુલ કલી મહીં ગુંભળાય—આ.
 તરલીકા—

૩૬

હીરો હાથે શુભાંગ્યો શુભાનગાં
 મગ માણસ મનાયો હવાનમાં
 જોયું જીવન મૃત્યુ ને અલીમાનમાં
 જોયું ચિત્ત ના પ્રભુનાં ગુણગમનમાં
 દીધી દમડી ન એક પુણ્યદાતામાં
 કહ્યું કાંઈ ના તે દેહના કલ્યાણમાં
 પડી મુવો દુષ્ટ નારણની બાણમાં
 જેમ છાણને કીચે ગર છે છાણમાં—હીરો.

યોગીનીઓ—

૩૭

હુમારી લાજ તમારે હાથે જો નામ નીલાવળેરે....હુમારી-

સદ્ગુણ જ્ઞાન સુખુદ્ધિ આપો
 સતચિત્ત આનંદ ઉરમાં સ્થાપો

અગમ નીગમનાં માર્ગ સુગમ બતલાવળેરે....હુમારી.
 ભક્તિ થકી ભવબંધન તુટે, ડગલે ડગલે આયુષ્ય ખુટે
 શ્રીધર અમ તન મનના તાપ [સમાવળેરે....હુમારી લાજ.

લક્ષ્મી—

૩૮

રામ બજ તું પ્રાણીયા,
તારા ભવની ભાવટ ભાગશે (૨)

તારા દેહનું સાર્થક થશે....રામ.

“ બાલો રામ સીતારામ ”

પંખીડા તું જો વિચારી

કર્મ તારા લે સંભારી

વાસના નહારી તુને રૌવ રૌવ નકે નાંખશે—રામ.

મૂઢ તેં મતિ વિસરી

મતિ તેવી ગતિ તારી

ઉડજે સંભાળી તારી કંચનની કાચા થાશે—રામ.

કર્પીજલ—

૩૯

કોઈ મન ઘેલા કોઈ ધન ઘેલા

કોઈ મસ્ત બનેલા અભિમાને

કોઈ ધાન ભૂખ્યા કોઈ માન ભૂખ્યા

કોઈ મૂર્ખ રહ્યા કાચા દાને

કોઈ યશના કામ કરે હાથે (૨)

કોઈ અપયશ કામ વહે માથે (૨)

કોઈ મુખદુઃખ બે જરબા માને

કોઈ ચઢ્યાં સમયને તોફાને

કચનીઓ—

૪૦

ગરેગમપમગરેમસારેરીસાનીસા—(૨)

ગરેગમપરેરે

પપપમપનીધપમધમગફપપસાગ પ-પ મ

સારેનીસાનીસા-ગરે

સાપધપપધપમમ

સાપમપપપધપમપસાનીધપમગરે

પપપ (૨) ગ-પ-મ

સારેનીસાનીસા-ગરે

શાસ્ત્રગંજ—

૪૧

દિવ્ય લોકથી બ્રહ્મ થઈને

મૃત્યુ લોકમાં જઈ ચઢીયો

કામવાસનાનું ફળ પામી

શુક જાતીમાં હું પડીયો

લક્ષ્મી—

૪૨

કંઈ પૂર્વના સયોગથી, આવી સહ લેશું મળે

રણાનુબંધ પુરો થયે સૌ સૌ તણા પાંથે પળે

મમ પુત્ર કેરા પાપથી, ચડાલ પેટે અવતરી

જાઉં હવે મુની પાસ હું રૂપે પૂર્વનું મ્હારૂં ધરી—કંઈ

કાદમ્બરી—

૪૩

પીંજરું પડયું શુનું મારું (૨)

પ્યારા પંખીડાં વિના....પંખીડા વિના....પીંજરું—

સ્ત્રીઓ—સુંદર શરીર જણાવ આ કાન્તનું પ્રથમ હતું જેવું

વિકસિત કમલ સમાન નાથનું મૂખાર્વિંદ તેવું

કાદમ્બરી—આરા પંખીડા વિના

યોગીઓની—સહજ હળેલાં નેત્ર લલાટની કાન્તિ પશુ એવી
 ગુંછાળાંવાળાં ફેશ આકૃતિ પ્રથમ હતી તેવી
 આરા પંખીડા વિના

કાદમ્બરી—

૪૪

જાગો જાગો જીવન પ્રાણ
 નિકા ત્યાગો ચતુર મુજાણ
 ભરદરીયામાં ફુગડા ખાતુ
 આવી પહોંચ્યું તીરે વહાણ
 ટુંખના વાદળ વીંખરાયા વહાલા
 ભાગ્યેય ઉગ્યો ભાણ
 આજે મારે ભાગ્યેય ઉગ્યો ભાણ

સર્વ—

૪૫

શુદ્ધ પ્રેમ લણે થયો વિજય વિજય
 પ્રીતે પાવ્ય ઈષ્ટ પદ અભય અભય
 સતકર્મ થકી કોર્તી વધારે
 તાત સ્વમુરના કુળને તારે
 જગમાં ઉચરાય જય જય જય જય
 તેના જગમાં ઉચરાય જય જય જય

સમાપ્ત.

નામદાર મુઝઈ મરદારની

ગવર્નમેન્ટ લેબોરેટરીમાં વિદ્વાન સરકારી ડાક્ટરે અમારી બનાવેલી બાદશાહી ચાકુતી અનંગ વિલાસની ગોળીઓ એનાલાઈઝ કરીને તેમાં કોઈપણ જાતની તુકસાનકારક ચીજ નથી એવું સર્ટીફિકેટ આપેલ છે. અને એ ઉમડા રજવાડી દવા અકસીર હોવાથીજ વિલાયતમાં પાસ થયેલા મોટા ડાક્ટરો, રાજા મહારાજાઓ, નવાબો તથા દેશી અને ઇંગ્રેજ ગૃહસ્થો અને મોટા સરકારી અમલદારોમાં પણ બહુ વખણાય છે.

બાદશાહી ચાકુતી.

અનંગ વિલાસ.

ગમે તે કારણથી શુભાવેલ તાકાત પાછી લાવે છે. પુરૂષાતન કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી ચાકુતી વીર્યવીકારના તમામ વ્યાધી મટાડે છે. અને વીર્ય ઘટ બનાવી ખરૂં પુરૂષાતન આપે છે, ખરી મરદાઈ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જીવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર. આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ લલાગણ છે. આ દવા વાપરવામાં કોઈ પણ જાતની પરેજીની જરૂર નથી ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂપીયા ૧૦)

બાદશાહી યુનાની લેપ.

ઉગદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે; અને તે નસોને પુરતી તાકાત આપે છે, ખરૂં પુરૂષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફતેહમંદ હલાજ છે. આંકિસ એકના ડબ્બીના રૂપીયા આઠ તમામ દવાઓનું પોષ્ટ ખર્ચ જુદું

ડાક્ટર કાળીદાસ મોતીરામ--રાજકોટ-કાઠીયાવાડ.

જાહેર ખબર.

અમારી કંપનીના નીચલા નાટકોના ગાયનોની
ચોપડીઓ જ્યાં અમારો મુકામ હશે ત્યાંથી રોકડી
કિંમતે મંગાવ્યાથી મળશે.

ચોપડીનું નામ કિંમત

ખિલ્લમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ

૦-૪-૦

શ્રી ભક્તિ વિજય ૦-૪-૦

સુરેખા હરણુ..... ૦-૪-૦

નાગર ભક્ત... ૦-૪-૦

નીલમ ગાણિક... ૦-૪-૦

યોગકન્યા... ૦-૪-૦

મનહર મેના ... ૦-૪-૦

મહાચેતા-કાદમ્બરી ૦-૪-૦

જોહરે શમશીર... ૦-૪-૦

શ્રી જ્યમતી..... ૦-૪-૦

ઉર્વશી-પુરુષવા... ૦-૪-૦

કનક કેશરી..... ૦-૪-૦

ચોપડીનું નામ કિંમત

માતૃવીર ભક્ત પુંડળીક

૦-૪-૦

વિશ્વ પ્રેમીકલાપી ૦-૪-૦

અમર લક્ષ્મી..... ૦-૪-૦

પીપા ભગત ૦-૪-૦

હોથલ પદ્મણી ... ૦-૪-૦

જેસલ તોરલ ... ૦-૪-૦

બીરબલ બાદશાહ ... ૦-૪-૦

પ્રવિણ સાગર..... ૦-૪-૦

રાજ લીલા ૦-૪-૦

મહારાજ શાંતનું ૦-૪-૦

માલવિકા-ગ્નિમિત્ર ૦-૪-૦

સ્વામીભક્ત સામાન્ત વા

વીર દુર્ગાદાસ ... ૦-૪-૦

વિકુલદાસ હેમજીભાઈ ભાવનગરવાળા

શ્રી. વિ. નૌ. ના. સમાજ.

